

Карпатська Русь

Karpatska Rus *Carpatho-Rus*

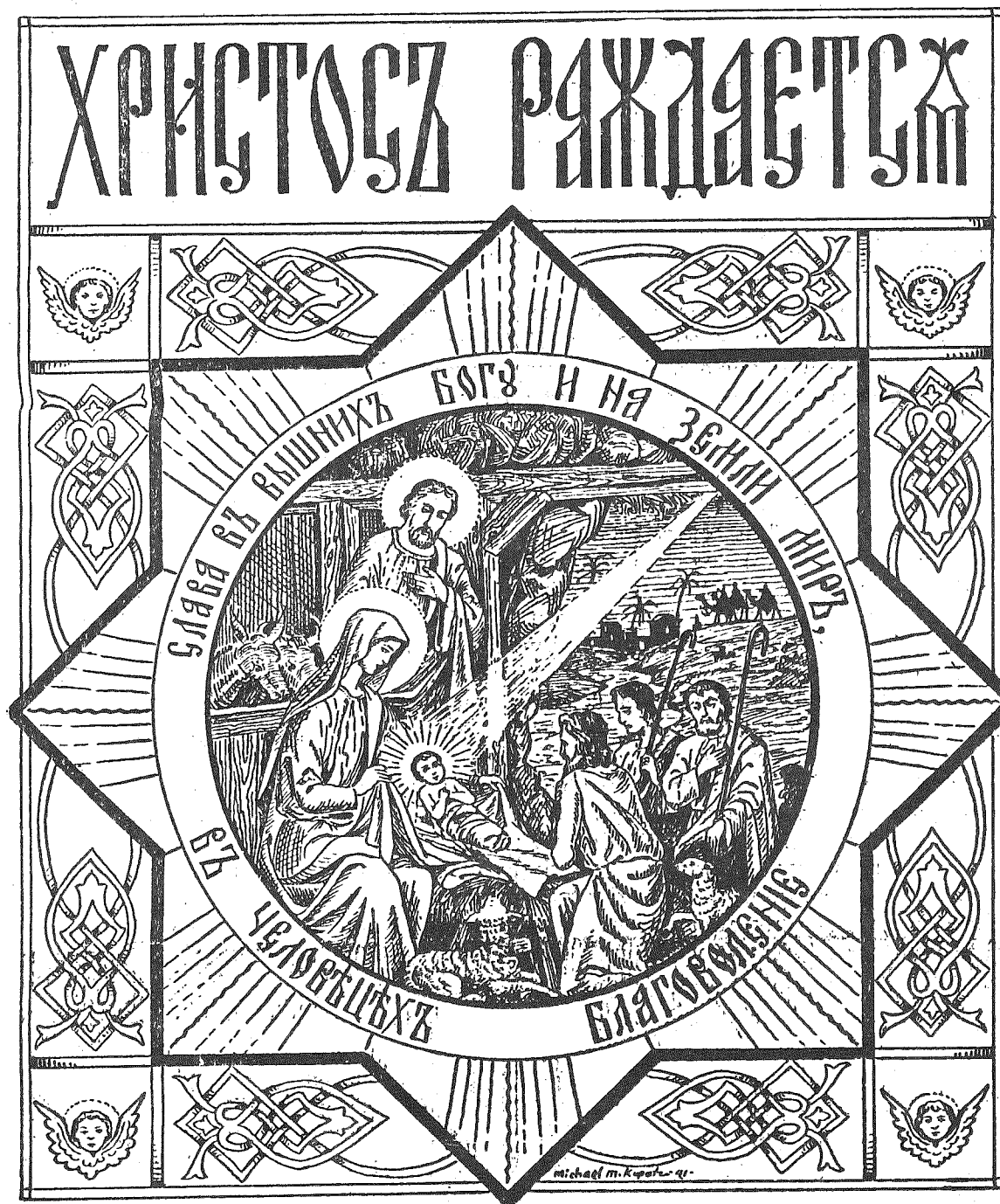
SECOND CLASS POSTAGE PAID AT YONKERS, NEW YORK AND OTHER MAILING ADDRESSES

Ч.25 ЮНКЕРС Н.Й. 23-ГО, ВЕКЯБРЯ 1994, YONKERS, N.Y. DECEMBER 23, 1994, VOL.LXVII, NO. 25

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РОЖДЕСТВА ХРИСТОВОГО
И
ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ
ЖЕЛАЄ ЛЕМКАМ В ЦІЛОМ СВІТІ

РЕДАКЦІЯ

ВЕЛИЯ

Сіна і соломи до хыжы няньо принесли
на земли розстелили, на столі положили
стіл, білим пристералом прикрыли
на столі під сіном зерна насипали.
В відри няньо зимной води принесли
до ней дрібни гроши шмарили
дітям мыти ся казали.

А по тім при столі родина ціла
клячаючи, молитву відмовила.
В куті на лавці стояв горнец
до хего няньо, каждой потрави
три ложки одложили...
то для звірят, што в стаенці Дітя огривали.

коляду по вечері сьваті разом заспівали
і зас на колінах за дары Божи подякували.
Не велька яличка в кутику стояла
бідненько убрана бо и родина бідна
повагом свойом тіш припоминала
же ту ей місце, бо ту ей земля рідна
і она тіж Дітя Боже і цілу родину
буде охороняла.

Ярослав Зволінский

СПИСОК ЛЮДИ В ПОЛЬЩЫ В 1995 БУДЕ ОБНИМАЛ ЛЕМКІВ ЯК ОСІБНУ ГРУПУ

Департамент Інформації Головного Статистичного Уряду Польщы оголосил, што плянуваний на 1995 рік частинний список люди, мешканців Польщы, буде (перший раз од 1931 рока) мал тіж зьвіданя про національніст. Для Лемків-Русинів має велике значыня факт, што описаня своей національності як лемківской (Лемко-Лемкині) буде рівнало ся зарахуваню так описуючого ся человека до осібної національної, лемківской

групы - не маючої нич спільного з Українцями. В тот спосіб Польский Уряд дознат ся ківко в Польщы є Лемків-Русинів. Список не буде загальний, а лем частинний і на підставі таких частинних інформацій буде в 1996 році опрацьований рапорт на тему кількості і велькості національних меншын в Польщы. Гнеска не знатя іщы, в який спосіб польский уряд выбере групи люди, котрых пізнійше зьвідят ся о національніст. Очевидно зрозумілим є, што спосіб wyboru тых груп люди буде мал велике значыня для отриманых зо списку інформацій.

ЧОМ ТОТО Є ВАЖНЕ?

Докладне (властиві не барз докладне, а вецє шацункове) чысло Лемків в Польщы, поможе лемківскым діячам о руснацкых поглядах, старати ся в Варшаві о признаня Лемків як національної меншыны в Польщы, што потігат за собом признаня державных грошы на суспільно-культурну діяльніст. Докладна кількіст Лемків-Русинів в Польщы поможе тіж іх діячам довести, што українскы організації не сут передставником вшыткых Лемків в Польщы.

(продовженя на стор. 2)

(продовження з стор. 1)

Докладніше бесідуючи, список люди в Польщі може помочи зарядити двом з тріох причин, для котрых Лемки не сут гнеска вспераны державныма грошамы:

1. Польскы політики, котры признают грошы національным меншынам в Польщі, не хотят занимати ся і трудити ся для групи, котра не є добрі переконана о своей національной приналежности, а з другой страны, властиві (урядово) не існує!!!

2. Українці в Польщі (разом з українскыма Лемками) маю т перманентний звязок з польскыма властями в Варшаві і в тот спосіб творят свою політику. Лемки-Русины не маю т ніякой звязи з польскыма властями. З того взгляду дуже тратят.

3. Лемки-Русины в Польщі до гнеска не барз добрі выкористали гпадіння комунізму і зміну державного наставління до національних меншын. Здає ся, што урядове признаня Лемків як національной меншыны може піпхати декотрых з них до барже зорганізуваной іліпшой суспільно-культурной діяльності.

ТЕПЕРІШНЯ СИТУАЦІЯ.

Чудовы зміны мали місце во Середньо-Східной Європі од часу гпадіння комунізму в 1989 році. Зміны тоты привели суспільства тых держав ближше до політично-економічних правил некомуністичного світу.

Для офіційні признаных національных меншын, зміны тоты означаю т велике зменшеня державной помочи на суспільно-культурну діяльність. Тепер національны меншыны муся т бороти ся медже собом о якнайвекше вспертя зо страны державы. Групи, котры не можут, альбо не знаю т як старати ся о вспертя в уряді державы, де мешкаю т - сут програны і нич не дістанут, альбо дістанут лем троха грошы.

На жаль, Лемки не сут признаны через польскый уряд як національна меншына. З того взгляду, будучы групом офіційні не існуючом, урядово не належы т ім ся ніяке вспертя - не маю т права до ніякой помочи зо страны державы. Така ситуація є для Лемків в Польщі барз погана і властиві не маю т они ніякой можливости добити ся помочи од державы, котра офіційні признаным меншынам не ма за дуже грошы до переданя.

Лемківско-руснацка суспільно-культурна діяльність в Польщі є гнеска в векшости підтримувана за грошы самых Лемків. Варгат при тым повісти, што і без державного вспертя "Стоваришыня Лемків", існуюче од 1989 рока, дія т і культурні спомагат лемківске середовиско в Польщі. (Про діяльність "Стоваришыня Лемків" протягом остатніх п'ятиох років чытай осібний допис в "КР", Нр:24 з 25 листопада 1994 рока). Лемки українскых поглядів маю т дос добре вспертя через краєвы і американскы лемківскы і українскы організації.

Лемки в Польщі самы назберали грошы, штобы вести культурну діяльність,

котру хотят і знаю т продовжати - на жаль, сут том групом, котра ніякого державного вспертя не дістає. Сут справы, чекаючы на щастливе закінчынн (напечатанн шкільных помочи до вчынн лемківского языка серед діти, напечатанн "Антології Лемківской Літературы" і словника), котры не можут быти тепер закінчены, зо взгляду на потребу векшого фінансового вспертя. Потрібне є тіж ліпше зорганізуванн цілого руснацкого руху в Польщі (компутеры, друкаркі, телефоны, оплачана секретарка і правник). Гнешня група лідерів лемківского руху в Польщі має по 30-40 років, робит штоденні в професиях, ніяк не звязаных з суспільно-культурном діяльністю. Люде тоты маю т свої родины, діти, домы. Занимаю т ся ріжныма професиями, родинным жытіом і лем деси по годинах підтримую т лемківску культуру. Зато не маю т дос часу, штобы робити вшытко то т, што треба робити для доброго існуванн національной меншыны. Вполні оплачаній і занимаючий ся лемківскыма справами в Польщі человек, міг бы дуже веце зробити і ліпше потрудити ся для наших люди.

СПИСОК ЛЮДИ.

Коли Лемки хотят дістати державны грошы на свою діяльність, то муся т передовшыткым добити ся урядового признанн іх національном меншыном, котра автоматичні буде мала право дістати фінансову поміч. Кладучы на таку діяльність (зміряючу до урядового узнанн Лемків як національной меншыны) великий натиск, доведе ся, што в границях Польщі мешкат група Лемків-Русинів, котра має право і повинна быти підтримана в своей культурній діяльності.

Гев видно велике значынн описуваного списку люди. Коли лем Лемки заіснюю т в тым списку (хоц і в невеликих чыслах) - товды буде то для Варшавы довід, што така група правдиві є і має свої потреби. Список такий даст тіж польским властям інформацію, котра поможе справдити то т, што бесідуо т українскы діяче. Тоты очывидно барз добрі стараю т ся, штобы Варшава думала лем про Українців (і українскых Лемків), а ніяк не признавала Лемків-Русинів і про ных не трудила ся.

ШТО МОЖ І ТРЕБА ЗРОБИТИ?

Лемківскы чытаче "Карпатской Руси" повинны написати до своїх родин і знакомых в Польщі і припомнути ім, што буде частинний список люди переведений в іх краю в 1995 році. Ваша родина альбо знакомы в Польщі можут найти ся в тій групі люди, котра буде попрошена о одповіджынн на даякы звїданн. Треба повідомити іх, што список не буде загальний, а лем частинний і зато є барз важне, штобы вшыткы Лемки, котры найдут ся серед звїдуваных осіб, одповіли мудрі і всперли свою національну групу. Повідомити іх треба (можут о тым не знати), што в часі переведенн списку буде звїдувало ся про національне походжынн. Вписанн в тым місци званн "Лемко-Лемкині" буде зарахувано ся як приналежність до осібной группы, а не до Українців! Треба написати ім, што подаванн лемківской національности спомаже Лемків в Польщі!

ДОРОГИ КРАЯНЕ, БРАТЯ ЛЕМКИ!

Зас витає Новый рік 1995-ий. Ке дь стоїме на порозі нового, то робиме обрахунок минулого, прожитого року. Не вшыткы дождалися нового року, бо дакотры одишли у вічність, залишаючы смуток в родині, а хто заслужив - і память в народі.

В 1994 році одзначили ми дві не лем смутны, але і трагічны для Лемків даты. Перша - то 80-літн "Талергофу", трагедії і морду Лемків австрійско-венгерскыма войсками і жандармами. Друга - то 50-літн початку переселенн на Україну, початково добровільно, потом - насильно, а оставших в 1947 р. акціом "ВІСЛА" вышмарено з рідной землі і розметано на заходних і північних понімецких землях Польщі з цілю асиміляції. Така була політика тоталітарних комуністичних режимів Польщі і Совітского Союзу. Терпіли і вмєрали Лемки в концлагєрах "Талергофу" в Першу Світову войну, "Явожно" і "Сибіру" по Другой Світовой войні.

Але світ не стоїт на місци - отходят лідери, міняю тся ідеології, падаю т тоталітарни режимы в Польщі, в Совітском Союзі і краях Східной Європи, а до власти доходят демократични сили. Створилась нова політична і економічна ситуація і для Лемків. При першой можливости частина Лемків повернулася з вигнанн в рідны горы і крок за кроком оновляє збурене гніздо, што іде з великим трудом. Почали діяти церкви, хорова колективы, частійше польска прєса писала о Лемках, о іх культурі і звичаях. Павло Стефановский організує Музей Лемківской Культуры в Білянці, а Федір Гоч - "Музей-скансен" Лемківской Культуры в Зиндранові. Традиційном стала Лемківска "ВАТРА" в Ждынї і "РУСАЛЯ" в Зиндранові. Організуєся політична партія Русинско-Демократичний Круг Лемків, "Господар", што має поверх 24 тисяч членів, "Стоваришенн Лемків" на заході і "Об'єднанн Лемків" в Горлицях, ансамбль "Лемковина", якым керує Ярослав Трохановский, "Руска Бурса" в Горлицях. Виходит газета "Ватра", "Бєсїда", журналы "Лемко" і "Загорода". То єст культурне життя Лемків на рідній землі і в Польщі, котре з кождим роком набєрат сили.

До епохальних подій минувшего року належит торжество канонизації Великомученика о.Максима Сандовича - першого святого Лемка, яке відбулося в новозбудованой православної церкві в Горлицях. В тому торжестві брали участь архиєрей, священники і тисячі віруючих з ріжних кінців світа.

Живемо в Карпатах, в Польщі і Словаччині, а значно більше - по ріжних краях світу. В новом році подаймо собі руки, обнімім брат брата і вшыткы разом допоможемо краянам на Лемковині, економічно і морально, зберегти то т землю для наших потомків, так як наші предки берегли през тисяч літ.

Не забивайме, же лем в труді, братстві, любові і гідности наша сила і будучність.

Петро КОГУТОВ.

Львів, груден 1994 р.

Т.РУДАВСКИЙ.

МОЯ ПОДОРОЖ НА ЛЕМКОВИНУ
(1994)

(Продовження з ч.22 "КР")

Одного дня прийшов по мене дуже добрий знакомий Євген Дзядош зі села Перегримка. І так ми поїхали його автом зі села Дальова через Дуклю-Змигород аж до села Перегримка. Давнійше у селі Перегримка жило більше сто фамелій, а тепер там живе тільки трицят фамелій.

Єст там дуже гарна православна церква, а і дуже було интересно про мене увидіти при дорозі Памятник Талергофа, де (як було мені сказано) хулиганы его ушкодили дуже, а Євген Дзядош поремонтовал-одновил его на свой особистий кошт.

Дальше, што было про мене дуже а дуже интересно увидіти, там, у селі Перегримка, же тепер Німці рішили по цілій Польщі викупувати кості німецьких солдатів, погребаних на Польській землі, і перевозят їх до Перемишля на цментар для німецьких погибших.

Під час Другой Світової Війни в селі Перегримка коло церкви было похоронено 85 німецьких погибших. Лем за тиждень перед моім приїздом прийшли і вигребли ті німецькі останки (зрозуміло, то є самі кості), а оставили землю в найгоршій порядку. Для мене то было, думаю і для других наших членов і читателей, то першый раз штось такого почути і увидіти дотично німецьких солдатів.

Дальше хотів бы я дешто сказати, (бо першый раз я знайшов ся в ті околиці) про положение села Перегримка. Лежит воно в дуже гарні долині, можна сказати - рівнині, а вид звідгаль на Карпаты дуже а дуже красивый.

Мій друг Євген і я одного дня вирішили поїхати одвидіти, більше наших сел в околиці Горлиц. Так ми начали зі села Панкна. По закрутах заїхали до Гладішова, а так до Ждыні, на поле, де відбуваються річни Лемківски Фестивалі, званы "Ватра". Там ми встрітили старосту той "Ватры" - Перуна, Чухту і Стефана Джамбу. Они там строили фундаменти під магазини. Зо Ждыні переїхали ми через село Стерековец до Квятоні, а так - до Устя Руского, з Устя - направо до села Кункова. Там ми спіткали Николая Гладика і Дмитра Дзвончика, котри везли сіно додому. Оглянули ми там дуже гарну церков, цментар і чудову панораму краю.

До запоры у Клемківці лісовом дорогом не можна было достати. Повернули ми назад до Устя - і вколо озера на запорі заїхали до села Лосье на холодне пиво до знайомих Дзядоша. Краяны Евусяки приняли нас барз гостинно у свої корчмі. А дальше поїхали до села Білянка, де ми одвиділи диригента Ансамблю Пісні і Танцю "Лемковина" Ярослава Трохановского і його жінку. Приняття было барз гостинне. І от знов ми в дорозі до села Шимбарк, а так - до місточка Горлиці, на Дуклянску дорогу, назад до села Перегримки. Вертаючи

назад, заїхали до села Вишовадка. Давнійше то было велике село, а тепер - пусте. Дальше - до Крампной, село Жидивске, а так - додому, через село Габів, де Німці забили тисяч і двіста Євреїв, і там их поховано.

І так за два дни нашої поїздки поїздили по тих повижше згаданих селах. Хочу скласти велику подяку мойому знайомому Євгену Дзядошу за його труд для мене. Было барз интересно то все увидіти, але і барз смутно, бо де жыли тисячи нашого Лемківского народа - то тепер пустині. Я впевнений, же скорше, чи пізнійше хтось за то мусит одповісти і направити ту страшну трагедію нашого народа.

Православна Церков в Горлицях

Дорогы Краяне!

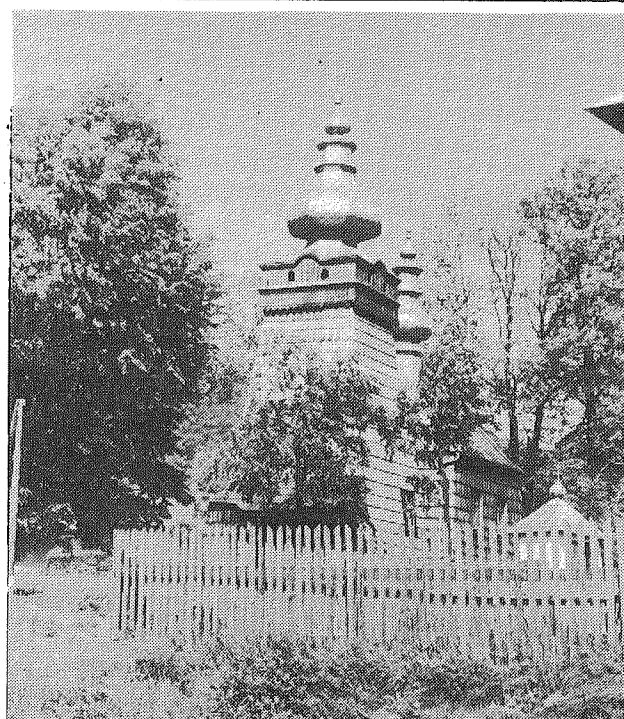
Сердечно витам Вас з Рождеством Христовым, Новым 1995 роком і Святым Йорданом.

От души жычу Вым вшыткым доброго здоровья, щастя, радости і добра.

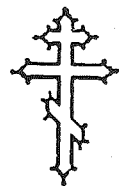
За Святковым Різдвяним і Новорічным столом згадаймо один одного, нашу рідну Лемковину, мислями полетме там, де гроби наших предків, де перешво дитинство, де познализме радост житя, там, де вічно кличут нас гены, де наша земля, наше небо, наша біль, наша радіст і любов.

Нех щастя завитат до каждой лемківской родини і зогріє серця любовію і надією, а в тім допоможе нам Бог.

Петро ЛЕМ.

Церков в с.БОГУША

МАРІЯ ОЛЕЯРЧУК

народжена на Україні 1913 року, померла 15 октября 1994 року в Гримсбми, Онт. (Канада). В великом жалю остали

муж Василь,
син і дочка

ВІЧНАЯ ПАМЯТЬ

ПОСМЕРТНИЙ СПОМИН

МАРІЯ ОЛЕЯРЧУК

Народжена на Україні 1913 року моя жена Марія прожила зі мною 59 років. Смерть була несподівана - она дома упала і не могла встати. Забрали еи до госпиталя, где она через дві години померла непритомною.

Сын, што жие в Саут Каролайні, і дочка, што жие в Калгари в Канаді приїхали вже по смерти своей Матери.

Похорон відбувся в Гримсбми, Онт. (Канада).

ВІЧНА ЕИ ПАМЯТЬ!

Нехай Канадийска земля буде еи легкою.

Василь Олеярчук.

В память Покійной жертвую на Прес-Фонд \$60.

История
Лемковины
В V Частях

НАПИСАЛ
И. Ф. ЛЕМКИН

Издание Лемко-Союза в С. Ш. А. и Канаді
ЮНКЕРС, Н. Й.

1969

Hard Cover - 384 pages

Price: \$ 12 (includes Shipping & Handling)

Ryszard Brykowski **Łemkowska**
drewniana architektura
cerkiewna w Polsce, na Słowacji
i Rusi Zakarpackiej
Ossolineum

1889

ІВАН ФРАНКО

* *
*

Багно гниєє між країв Європи,
Покрите цвіллю, зеленню густою!
Розсаднице недумства і застою,
О Австріє! Де ти поставиш стопи,

Повзе облуда, здирство, плач народу,
Цвіте бездушність, наче плісень з муру.
Ти тиснеш і кричиш: «Даю свободу!»
Дреш шкуру й мовиш: «Двигаю культуру!»

Ти не січеш, не б'єш, в Сибір не шлеш,
Лиш, мов упир, із серця соки ссеш,
Багно твоє лиш серце й душу дусить.

Лиш гадь і слизь росте й міцніє в тобі,
Свобідний дух або тікати мусить,
Або живцем вмирає в твоїм гробі.

4 окт. 1889

* *
*

Тюрмо народів, обручем сталеним
Ти обціпила їх живі сугави
Й держиш — не для пожитку, не для слави,
А лиш для жиру клівретам мерзенним.

Отак пастух попута коні в полі
Через ногу; здаєсь, три нóги вільні,
А йти вони, ні бігти не зусильні —
То ржуть, гризуться спільники неволі.

Отак і ти попутала народи,
Всім давши зверхні вигляди свободи,
Щоб óдні óдних гризли і душили.

І хоч всі дружно рвуться з тво́го круга,
Та в різні боки шарпають друг друга.
Сей колот — джерело твоєї сили.

4 окт. 1889

* *
*

Не люди наші вороги,
Хоч люди гонять нас, і судять,
І запирають до тюрми,
І висмівають нас, і гудять.

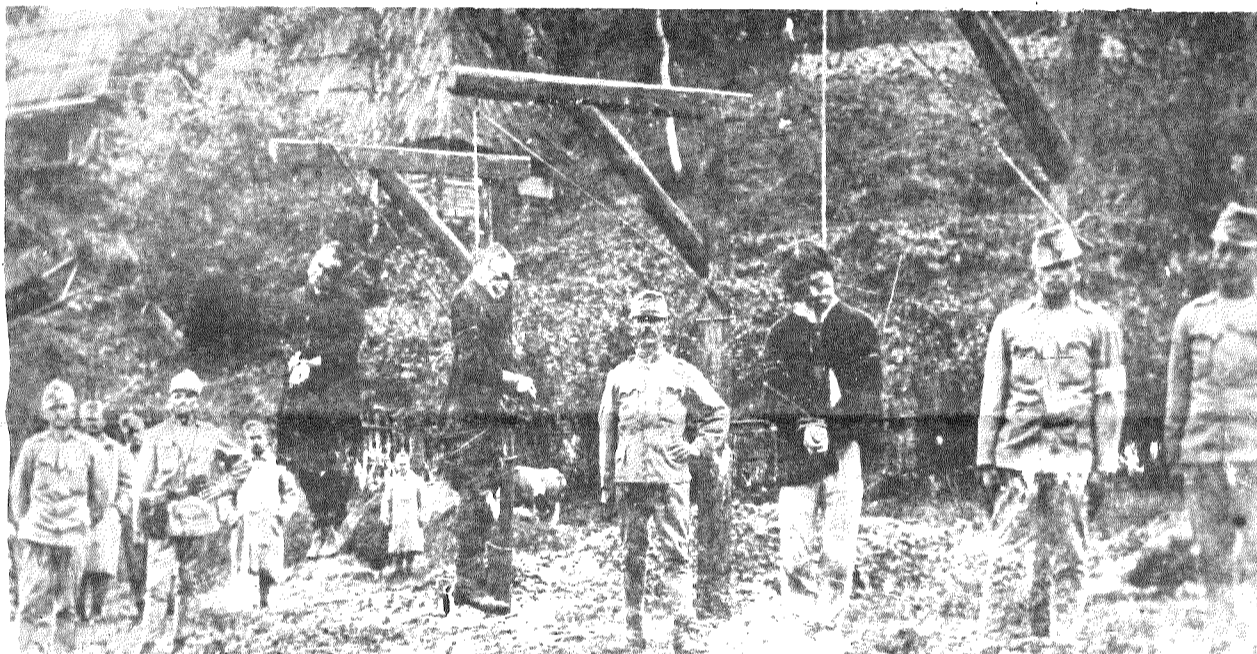
Бо люди що? Каміння те,
Котре, розбурхане весною,
Валами котить і несе
Ріка розлитая з собою.

Не в людях зло, а в путах тих,
Котрі незримими вузлами
Скрутили сильних і слабих
З їх мукою і їх ділами

Мов Лаокóон серед змий,
Так люд увесь в тих путах в'ється...
Ох, і коли ж той скрут страшний
На тілі велетня порветься?

9 апр. 1880

1914

2. Новосандецька расправа.

L. 595/mob.

OBWIESZCZENIE.

Wyrokiem dorocznym Ekspozytury c. i k. Sądu wojennego w Nowym Sączu z dnia 28. września br. K. 1,14. zostali Piotr Sandowicz, w Żegiestowie urodzony, 56 lat liczący, grecko-katolickiego obrządku, żonaty, proboszcz w Brunarach, i Antoni Sandowicz, w Roztoce wielkiej urodzony, 27 lat liczący, grecko-katolickiego obrządku, stanu wolnego, słuchacz Akademii, zamieszkały w Brunarach, za zbrodnię zdrady stanu po myśli §. 334.c. kodeksu karnego wojskowego (par. 58.c. kodeksu karny cywilny) na śmierć przez rozstrzelanie zasądzeni.

Wyrok został w dniu 28. września 1914. w Nowym Sączu wykonany, co podaje się do publicznej wiadomości.

Nowy Sącz dnia 3. października 1914.

Z C. K. STAROSTWA.

Романъ Березовскій,

гр.-католицескій настоятель прихода изъ Протесовъ, Жидачевского уѣзда, рожденный 26 сентября 1874 г. въ Валятичахъ, вдовецъ, отецъ 3 дѣтей, не бывшій раньше подъ судомъ;

Левъ Кобылянскій,

громадскій писарь изъ Сенечола, Долинскаго уѣзда, рожденный 27 января 1857 г. въ Надворнѣ, гр.-католикъ, вѣроисповѣданія, холостой, не бывшій раньше подъ судомъ;

Шантелеймошъ Жабякъ,

крестьянинъ, рожд. въ 1867 г. въ Сенечолѣ, женатый, отецъ 5 дѣтей, не бывшій подъ судомъ;

186

1947

1947 czerwiec 14, Kraków. — Pismo wojewody krakowskiego do Ministerstwa Administracji Publicznej w sprawie wysiedlenia Łemków z powiatu nowosądeckiego

Urząd Wojewódzki przedkłada do wiadomości w ślad spr[awy] z 3.VI.1947 r.¹ L.SPP.IX/2/4/47 z prośbą o wyjaśnienie, czy akcją przesiedleńczą Łemków z pasa przygranicznego prowadzoną obecnie w województwie rzeszowskim — będzie również objęta ludność łemkowska powiatu nowosądeckiego na terenie województwa krakowskiego.

Ludność łemkowska na terenie województwa krakowskiego — dezorientowana ulotkami rozrzuconymi przez samoloty (egzemplarze ulotki przylegają)² — nie chce pracować ani świadczyć w formie pod względem danin na rzecz państwa lub samorządu, co powoduje zamieszanie oraz znaczne straty i szkody gospodarcze.

W tym stanie rzeczy należałoby:

1) albo wdrożyć akcję przesiedleńczą Łemków z województwa krakowskiego w terminie najkrótszym, albo

2) uspokoić nastroje wśród ludności łemkowskiej w drodze urzędowego oświadczenia, że akcja przesiedleńcza z pasa przygranicznego w powiecie nowosądeckim nie nastąpi.

STAROSTA POWIATOWY NOWOSĄDECKI

Nowy Sącz, dnia 25 września 1945 r.

ZARZĄDZENIE

Na zasadzie § 7 punktu 5 ustęp. 2 Rozporządzenia Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 22. I. 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 12, poz. 84 zarządzam co następuje:

Wszyscy mieszkańcy powiatu nowosądeckiego, narodowości ukraińskiej i ruskiej (Łemkowie) obowiązani są opuścić teren obszaru granicznego w terminie dni 14, licząc od dnia następnego po ogłoszeniu - ze względu na bezpieczeństwo i ochronę granicy.

Jeśli obywatele ci nie opuszczą obszaru granicznego (powiatu) w wyżej wskazanym terminie, będą usunięci w trybie przymusowym.

Starosta Powiatowy
Józef Labuz.